

یک احتمال مهم درباره توافق قوای برای گشایش اقتصادی

استفاده از فرمول قراردادهای آتی به جای فروش اوراق

مهدی عبداللهی

دبیر گروه اقتصاد

موضوع از این قرار است که ۱۷ مردادماه رئیس جمهور از گشایشی عظیم در اقتصاد کشور خبر داد که طی هفته‌های آتی قرار است اتفاق بیفتد. گمانه‌زنی‌های متفاوتی مطرح شد که در نهایت همه این گمانه‌زنی‌ها با تفاوت‌های فاحشی در اظهارات و نتیجه‌گیری، به فروش نفت در قالب اوراق سلف منتهی شد. این موضوع با اجرای طرح عرضه اولیه ۵۰ هزار بشکه نفت خام در بورس انرژی که برای تأمین مالی پروژه‌های وزارت نفت بود، شائبه همسانی آن با گشایش اقتصادی را تقویت کرد. با این حال دولتی‌ها و مجلسی‌ها در اظهارات بعدی خود با رد همسانی فروش اوراق نفت با گشایش اقتصادی مدنظر دولت، از پیش فروش نفت در قالب قراردادهای آتی به عنوان طرح نهایی مورد توافق در جلسه شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا نام بردند. در ادامه ابعاد مختلف این موضوع را مورد بررسی قرار داده‌ایم.

یک برداشت اشتباهی

طی روزهای گذشته با انتشار اطلاعیه عرضه اولیه ۵۰۰ هزار بشکه نفت در قالب قراردادهای سلف موازی استاندارد نفت خام سنگین صادراتی شرکت ملی نفت ایران که قرار بود روز یکشنبه (۲۶ مردادماه) در بورس انرژی عرضه شود، همه نگاه‌ها به سمت جزئیات اعلام‌شده این عرضه اولیه بود. طبق مفاد این اطلاعیه، حجم این تأمین مالی دوهزار میلیارد تومان و ناشر این اوراق شرکت ملی نفت ایران و هدف از این عرضه تأمین مالی طرح‌های توسعه‌ای و هزینه‌های جاری شرکت ملی نفت ایران است. بنابراین اطلاعیه بورس انرژی ایران، میزان خرید برای هر نفر در این عرضه اولیه یک بشکه و حداکثر ۲۰ هزار بشکه است. سود این اوراق به ترتیب ابزار مالی اختیار فروش و خرید ۱۸/۵ و ۱۹ درصدی بوده و بازارگردان نیز با نرخ سود روزشمار سالانه ۱۷/۵ درصد نسبت به نقدشوندگی اوراق طی دوره معاملاتی اقدام می‌کند. همچنین سررسید این اوراق دوسال شمسی (۲۶ مرداد ۱۴۰۱) است. علاوه بر این، قیمت پایه هر قرارداد یا هر بشکه نفت به ارزش ۹۴۵ هزار تومان برآورد شده است. براساس اطلاعیه بورس انرژی، کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که دارای کد معاملاتی بورس انرژی هستند طی دوره عرضه اولیه و معاملات ثانویه می‌توانند از طریق کارگزاری‌های دارای مجوز فعالیت در بورس انرژی نسبت به خرید و فروش این اوراق اقدام کنند. با انتشار این اطلاعیه در بسیاری از تحلیل‌های مربوط به طرح موسوم به گشایش اقتصادی مدنظر دولت از این اعداد و ارقام به عنوان طرح نهایی دولت یاد شد، اما مدیرعامل بورس انرژی در اظهارات خود ارتباط این طرح با طرح موسوم به پیش فروش نفت (گشایش اقتصادی) را رد می‌کند و می‌گوید هنوز طرح مذکور در مراحل کارشناسی است و پس از تأیید مراجع ذی صلاح، آمادگی عرضه و انجام معاملات ثانویه آن از طریق بورس انرژی وجود دارد.

طرحی که مجلس جلوی آن را گرفت

پس از انتشار اطلاعیه بورس انرژی ایران در مورد عرضه اولیه ۵۰۰ هزار بشکه نفت، گرچه در ابتدا این عرضه اولیه با طرح گشایش اقتصادی دولت اشتباه گرفته شد، اما با ورود مجلس این عرضه اولیه در همان مراحل اولیه خود متوقف شد. در این خصوص حمیدرضا حاجی بابایی با اشاره به توقف عرضه اوراق سلف نفتی در بازار بورس برخلاف اعلام قبلی، می‌گوید: «چند روز گذشته متوجه بیانیه‌ای شدیم که براساس آن قرار بود از یکشنبه ۵۰۰ هزار بشکه نفت به صورت اوراق به فروش برسد که بعد از بررسی‌ها مشخص شد این اوراق نیست، بلکه تعدادی بشکه نفت را می‌خواهند به صورت سلف به فروش برسانند.» وی در پاسخ به چرایی توقف اجرای این عرضه اولیه می‌گوید: «سلفی که هم عناوین سلف را دارد و هم سود به آن تعلق می‌گیرد، در واقع فروش نفت محسوب می‌شود، نه اوراق و ما در هیچ قسمتی از بودجه به دولت مجوز فروش نفت به شکل سلف را نداده‌ایم.» وی ادامه می‌دهد: «دولت برای فروش نفت به صورت سلف باید لایحه ارائه کند.»

لازم به ذکر است فروش اوراق اسلامی یا خزانه در قانون بودجه ذکر شده و شرکت نفت هم اکنون می‌تواند به صورت اوراق با سود بلندمدت این کار را انجام دهد، اما این اوراق خریدار زیادی ندارد و کاری که وزارت نفت با عرضه اوراق سلف نفتی می‌خواست انجام دهد در واقع فروش نفت به جای اوراق بود. حاجی بابایی در این خصوص می‌گوید: «سلف یعنی پول در برابر کالا و اوراق یعنی پول در برابر پول، اما در این طرح نفت در برابر پول عرضه می‌شد و نه اوراق. بنابراین باید این کار از طریق روند قانونی انجام شود و با این استدلال عرضه اوراق سلف نفتی در بازار بورس تا گذراندن مراحل قانونی متوقف شده است.»

همه پیش فرض‌ها را کنار بگذارید

براساس آنچه بحث شد، در همه رسانه‌ها موضوع محوری در خصوص گشایش اقتصادی، فروش اوراق نفتی در قالب قراردادهای سلف و در بورس انرژی بود. در این خصوص بررسی‌های موارد بحث‌شده در صفحات تخصصی اغلب کارشناسان اقتصادی نیز تا قبل از روز دوشنبه دقیقاً تکرار مباحث مربوط به فروش اوراق سلف نفتی است. با این حال دوشنبه سه اظهار نظر مسئولان دولتی و برخی مجلسی‌ها مسیر تحلیل‌ها در خصوص طرح گشایش اقتصادی را تغییر داد. در اولین اظهار نظر، مدیرعامل بورس انرژی در اظهارات خود ارتباط

طرح موسوم به پیش فروش نفت (گشایش اقتصادی) را با طرح فروش اوراق سلف نفتی رد می‌کند و می‌گوید هنوز طرح گشایش اقتصادی (پیش فروش نفت) در مراحل کارشناسی است و پس از تأیید مراجع ذی صلاح، آمادگی عرضه و انجام معاملات ثانویه آن از طریق بورس انرژی وجود خواهد داشت. دومین اظهار نظر مربوط به محمدباقر نوبخت بود. وی در صفحه شخصی خود نوشت: «آنچه از فروش اوراق نفتی در بورس صحبت می‌شود، متفاوت از طرح فروش قطعی نفت است که در شورای عالی اقتصاد مورد توافق قرار گرفته و دولت مدنظر نظر مقام معظم رهبری در این خصوص است.»

سومین اظهار نظر هم مربوط به حمیدرضا حاجی بابایی، رئیس کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس است که می‌گوید: «شورای عالی اقتصادی سران قوا طی دو جلسه موضوع پیش فروش ۲۰۰ میلیون بشکه نفتی به مردم را بررسی کرد که بحث‌های گوناگونی مطرح شد و ما اعلام کردیم مجلس باید در بحث قانون گذاری این طرح ورود کند و دیگر آنکه نحوه فروش این مقدار نفت باید مشخص شود.» وی ادامه داد که مجلس و قوه قضائیه درباره فروش قطعی نفت با ذکر شرایطی موافق بوده‌اند، بنابراین کلیات متن پیشنهادی دولت در جلسه سران سه‌قوه تصویب شد، اما روزی جزئیات آن هنوز توافقی انجام نشده است و تا زمان توافق کلی، طرح پیش فروش نفت به مردم هم اجرایی نخواهد شد.

با این حساب به نظر می‌رسد آنچه دولت می‌خواهد اجرا کند فروش نفت با قراردادهای آتی است. این موضوع می‌تواند شبیه به دیدگاهی باشد که اخیراً نمایندگان مجلس طرح کردند و گفتند با فروش نفت به صورت اوراق و مدت‌دار مخالفند. در صورتی در جزئیات طرح با دولت به توافق خواهند رسید که هر فروشی به صورت نقدی و از طریق بورس باشد. به نظر می‌رسد مدل نهایی گشایش اقتصادی طرح‌شده از سوی دولت همین موضوع باشد که در جزئیات اجرای آن، دولت مدل‌های مختلفی را ارائه کرده که طرح را از توافق اولیه خارج می‌کند. به عبارت دیگر دولت طرح را شبیه به زمین ترمینی طراحی کرده، در حالی که مجلس از قطع شدن موضوع دفاع می‌کند.

طرح مورد توافق سران قوا چیست؟

در خصوص پیش فروش قطعی نفت یا همان طرح موسوم به گشایش اقتصادی، هنوز مکانیسم این پیش فروش به روشنی معلوم نیست؛ برخی معتقدند فروش از طریق صندوق‌های بورسی صورت خواهد گرفت، با این حال پیگیری‌های «فرهیختگان» نشان می‌دهد به جز کارشناسان اقتصادی که اظهار بی‌اطلاعی می‌کنند، تقریباً اغلب نمایندگان مجلس که «فرهیختگان» با آنها گفت‌وگو کرده به جز تکرار مطالب پیشین، اطلاعات دیگری ندارند، مواردی که ابهامات این طرح را بیشتر و بیشتر می‌کند. برای بررسی ابعاد این طرح مرور اظهارات چند روز اخیر پورا بر ایمی، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس تاحدودی می‌تواند کلیات طرح را مشخص کند. وی اخیراً در مصاحبه با صداوسیما گفته است: «در خصوص پیشنهاد ستاد اقتصادی دولت برای مقابله با تحریم نفتی و هدایت نقدینگی که در جلسه شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا بررسی شد، موضوع مهم این جلسه پیشنهاد استفاده از ظرفیت بازار سرمایه برای افزایش فروش نفت در کشور است. با توجه به اینکه در سال‌های اخیر بحث عرضه نفت خام در بورس انرژی مطرح بوده، امروز بحث ابزارهای مشتقه یا قرارداد آتی مربوط به حوزه نفت بررسی شد که بتواند هم در بحث مواجهه با تحریم‌ها در ظرفیت‌های صادراتی ما اثر گذار باشد و هم هدایت نقدینگی در جامعه را داشته باشد

و همچنین مباحث مربوط به تأمین منابع مالی برای دولت در بخش‌های مختلف را فراهم کند. «وی ادامه داد که از هفته‌ها قبل جلسات کارشناسی این موضوع برگزار شده بود و به واسطه اهمیت آن و ضرورت اجرا در فضای کنونی اقتصاد کشور، کلیات مباحث مرتبط با این موضوع مورد توافق قرار گرفته تا دولت بتواند از ظرفیت قرارداد آتی نفت یا به عبارتی فروش نفت که تعهدات آینده را تعریف می‌کند، بهره‌برد. رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس تصریح کرد: «به واسطه اجرای این امر، هم بازار نفتی کشور از ظرفیت جدیدی برخوردار می‌شود و هم امکان افزایش صادرات را به دنبال خواهد داشت و تراز تجاری کشور را بهبود خواهد بخشید. به دلیل این مزایا پیشنهاد دولت که در دستور کار شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا قرار گرفت، کلیات آن توافق و جزئیات هم به شکل دقیق بررسی می‌شود.»

وی در پاسخ به این سوال که در بحث فروش نفت به مردم، این فروش قطعی است یا بدهکاری در آینده ایجاد می‌کند، گفت: «این موضوع برای ما خیلی مهم بود که به واسطه استفاده از ابزارهای مشتقه، تعهدات دولت فعلی را به دولت‌های آینده موکول نکنیم. در این خصوص پیشنهاد دولت تاحدودی با آنچه ما می‌خواستیم مغایرت داشت. نهایتاً جمع‌بندی شد که فروش نفت در این موضوع قطعی است و تسویه‌ای که بتواند تعهدات ریالی را برای دولت آینده فراهم کند، به هیچ عنوان اتفاق نخواهد افتاد و ما با این امر مخالفیم. کمک به راه‌اندازی بورس انرژی در حوزه عرضه نفت و میعانات گازی که با رویکرد نقدی که با کندی صورت می‌گیرد، اولویت اول ماست و قراردادهای آتی فروش نفت و میعانات گازی به صورت قطعی مطرح است. بنابراین مبنای تسویه ریالی در سررسید که ایجاد تعهد برای دولت آینده می‌کند، منتفی است و این موضوع مورد توافق قرار گرفته است.»

قراردادهای آتی؛ مکانیسم گشایش اقتصادی؟

گفتیم در ابتدا تصور این بود که مکانیسم تعریف‌شده برای طرح گشایش اقتصادی دولت، فروش اوراق سلف نفت بود، اما طی دو روز اخیر با اظهاراتی که مسئولان دولتی و برخی نمایندگان مجلس داشته‌اند، مشخص شد طرح مدنظر دولت پیش فروش قطعی نفت است. در این خصوص دولت تاکنون از هیچ مکانیسمی پرده برداری نکرده، با این حال گفتیم که براساس اظهارات پورا بر ایمی، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس طرح نهایی مورد توافق در جلسه شورای عالی هماهنگی سران قوا بر موضوع فروش نفت از طریق قراردادهای آتی است، بنابراین مبنای تسویه ریالی در سررسید که ایجاد تعهد برای دولت آینده می‌کند، منتفی است.

اما قراردادهای آتی چیست؟ اهالی کسب و کار همواره از ریسک و نااطمینانی گریزانند، مثلاً یک تولیدکننده دوست ندارد مواد اولیه مورد نیازش را هر بار به یک قیمت بخرد یا یک کشاورز به دنبال بازاری مطمئن برای فروش محصولاتش است تا براساس قیمت آن درباره ترکیب تولیدات خود تصمیم بگیرد. این دغدغه‌ها باعث تشکیل بازار آتی جهت پوشش ریسک شده است. همچنین در گذشته بسیاری از کشاورزان برای آنکه نیازی آتی خود را پاسخ دهند، قبل از برداشت، محصولی را (مثلاً گندم) در قالب یک قرارداد با قیمت توافقی پیش فروش می‌کردند و یک نانوا برای آنکه از ریسک گرانی یا ابهام در آینده قیمت گندم در امان بماند، حاضر بود بخشی از قیمت نهایی را در همان زمان پرداخت کند. شکل امروزی این قراردادها در بورس کالا انجام و براساس آن، فروشنده متعهد می‌شود در سررسید تعیین شده، مقدار معینی از کالا را به قیمت مشخص به فروشنده‌ای که قبلاً با توافق

کرده، بفروشد و خریدار نیز متعهد می‌شود همان کالا را با همان مشخصات در سررسید معین بخرد. برای اینکه هر دو طرف به تعهدات خود عمل کنند باید مبلغی را به عنوان وجه تضمین اولیه نزد اتاق پایاپای بگذارند که متناسب با تغییرات قیمت آتی این وجه تضمین اولیه تبدیل می‌شود. در این معاملات، طرفین براساس تحلیل و ارزیابی از آینده قرارداد را منعقد می‌کنند و در نهایت قیمت نهایی، قیمت توافقی دو طرف است. لازم به ذکر است که این قرارداد صورت تکمیل شده قراردادهای سلف بوده و مهم‌ترین کارکرد آن، پوشش ریسک نوسان‌های قیمت دارایی‌های مختلف است.

یکی از مسائل مهمی که در ساره قراردادهای آتی وجود دارد، نااطمینانی از اجرای تعهد توسط دو طرف معامله است. برای رسیدن به این اطمینان که قرارداد آتی حتماً در سررسید معامله می‌شود، «اتاق پایاپای» طراحی شده است. وظیفه این اتاق، تضمین تعهدات دو طرف معامله است. این اتاق وظیفه تسویه و پایاپای قرارداد آتی را نیز برعهده دارد. اتاق پایاپای با خود بورس قرار دارد یا سازمانی مالی در خارج از بورس است که در ارتباط با فعالیت‌های بورس عمل می‌کند. روال کار این اتاق به این صورت است که وقتی معامله‌گران به عنوان خریدار و فروشنده، معامله آتی انجام دادند، جزئیات این معامله در سیستم ثبت معاملات بورس وارد می‌شود. از این‌جا بعد، اتاق پایاپای وارد عمل می‌شود و نقش خریدار را برای فروشنده و نقش فروشنده را برای خریدار برعهده می‌گیرد. در واقع، بعد از ثبت معامله در سیستم ثبت معاملات، اتاق پایاپای متعهد می‌شود به خریدار آتی در تاریخ تحویل، دارایی مدنظر را تحویل دهد و دارایی را در تاریخ تحویل از فروشننده مطالبه کند. در حال حاضر در بورس کالای ایران محصولات کشاورزی زعفران، پسته و زیره به صورت قراردادهای آتی مورد معامله قرار می‌گیرند و اگر طرح دولت نیز به توافق نهایی برسد، نفت هم به کالاهای مذکور اضافه خواهد شد. البته تا گفته‌نماند که در مقطعی سکه نیز به این کالاها اضافه شده بود. در یک جمع‌بندی، طبق آنچه در سطور اول هم گفته شد، در صورتی که طرح گشایش اقتصادی دولت همین طرح باشد، با وجود فقدان دسترسی به جزئیات طرح، اما آنچه مشخص است اینکه فروش نفت یا ابزار تعهد مالی و به عبارتی بدهی‌ای را برای دولت فعلی و دولت‌های آتی ایجاد نخواهد کرد و آنچه دولت آن را تضمین می‌کند، فروش نفت براساس قیمت‌های توافقی است.

چرا دولت اصرار دارد؟

سوال جدی این است که چرا دولت اصرار دارد این طرح را اجرا کند؟ گرچه پاسخ این موضوع روشن بوده و موضوع کسری بودجه است، حال این سوال پیش می‌آید که میزان کسری بودجه چقدر است؟ بررسی‌ها نشان می‌دهد منابع بودجه در سال جاری ۴۸۴ هزار میلیارد تومان بوده که از همان ابتدا و قبل از شیوع ویروس کرونا که خود عامل کسری شده، میزان آن حدود ۱۰ تا ۱۱۰ هزار میلیارد تومان برآورد شده بود.

با این حال با شیوع ویروس کرونا و مشکلات مربوط به فروش نفت، حالا عمق کسری بودجه دولت بسیار بیشتر شده است، به طوری که براساس اظهارات نوبخت در حالی که در بودجه برای سال ۹۹ هزار میلیارد تومان درآمد در نظر گرفته شده، اما تاکنون فقط ۲/۸ هزار میلیارد تومان با معادل ۶ درصد آن محقق شده است. در سوی دیگر، از رقم ۱۷۵ هزار میلیارد تومان درآمد مالیاتی در نظر گرفته‌شده، تاکنون ۷۲ هزار میلیارد تومان محقق شده که گفته می‌شود بخش بزرگی از آن حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان، مربوط به مطالبات سال‌های گذشته سازمان امور مالیاتی

است. در دیگر بخش‌های منابع بودجه هم دولت برای فروش سهام شرکت‌ها ۱۱/۹ هزار میلیارد تومان درآمد در نظر گرفته بوده که در کمتر از پنج ماه از این محل ۱۶ هزار میلیارد تومان محقق شده است. در خصوص فروش اوراق برای کل سال ۸۰ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده که از این میزان تاکنون ۵۲ هزار میلیارد تومان محقق شده است. بر این اساس تاکنون نزدیک به ۱۴۹ هزار میلیارد تومان از منابع بودجه سال جاری محقق شده، رقمی که تا اینجا کار بیش از ۵۰ هزار میلیارد تومان کسری دارد. البته با توجه به سقف درآمدهای دولت در برخی منابع، کسری بودجه در نیمه دوم خود را بیش از پیش نمایان خواهد کرد. بر این اساس دولت اقدامات مختلفی برای جبران کسری بودجه در نظر گرفته که یکی از آنها و در واقع مهم‌ترین‌شان، پیش فروش نفت به مردم، موسوم به گشایش اقتصادی است.

چقدر نصیب دولت می‌شود؟

گفتیم که در ابتدا تصور این بود که مکانیسم تعریف‌شده برای طرح گشایش اقتصادی دولت، فروش اوراق سلف نفتی است. اما حالا علاوه بر مجلسی‌ها، به‌اذعان نوبخت هم طرح گشایش اقتصادی دولت، همان پیش فروش نفت است که متفاوت از اوراق سلف نفتی بوده که اخیراً برای اصلاح متوقف شده و هدف از آن (اوراق سلف) تأمین مالی پروژه‌های وزارت نفت است. در این میان سوال این است با کسری‌ای که دولت دارد مقدار تأمین مالی دولت از اجرای طرح پیش فروش نفت چقدر خواهد بود؟ در این خصوص گرچه هنوز جزئیاتی از طرح فروش نفت دولت در قالب قراردادهای آتی منتشر نشده، اما براساس اظهارات نمایندگان مجلس و برخی دولتی‌ها، پیشنهاد دولت فروش ۲۲۰ میلیون بشکه نفت با معادل فروش ۶۰۰ هزار بشکه در روز است. نکته دیگر اینکه برای اجرای طرح مذکور مانند سایر قراردادهای آتی، کشف قیمت با توافق دو طرف معامله در بورس باید انجام شود که مبنای آن برآورد دو طرف از تحولات و چشم‌انداز آن بازار نفت و همچنین نرخ ارز است. در صورتی که فرض قیمت توافق‌شده خریدار و فروشنده عددی نزدیک به ۹۴۵ هزار تومانی باشد که اخیراً بورس انرژی برای فروش اوراق نفت در نظر گرفته، در قالب آن حدود ۲۰۷ هزار میلیارد تومان منابع مالی برای دولت فراهم خواهد شد، البته این مقدار بستگی زیادی به موفقیت طرح دارد که با توجه به فقدان اطلاعات از جزئیات آن، فعلاً نمی‌توان در این خصوص اظهار نظر کرد و البته موفقیت آن بسیار به قیمت‌هایی بستگی دارد که از سوی دولت ارائه می‌شود و هرچه این قیمت‌های پیشنهادی جذاب‌تر باشد، درصد موفقیت آن بیشتر خواهد بود.

منتقدان چه می‌گویند؟

تا قبل از اینکه مشخص شود طرح دولت فروش اوراق سلف نفتی نیست، عمده انتقادها مبنی بر ایجاد تعهد برای دولت بعدی و به عبارت مشهور منتقدان، مخالفت با آینده‌فروشی بود. اما بعد از کنار رفتن موضوع اوراق سلف، برخی تحلیل‌گران اقتصادی می‌گویند زمانی که می‌توان اوراق بدهی (اوراق غیرنفتی) با نرخ نسبتاً معقول فروخت، رفتن به سمت فروش داخلی نفت (چه در قالب اوراق سلف یا پیش فروش در قالب قراردادهای آتی) در مقیاس بزرگ خطاست. از سوی دیگر، دولتی‌ها معتقدند فروش اوراق بدهی به‌خاطر نرخ پایین‌بازدهی آن طرفدار ندارد و اگر دولت نرخ فروش داخلی نفتی، مخالفان فروش نفت می‌گویند اگر دولت دو اقدام انجام دهد اوراق با نسبت بیشتری به فروش خواهد رسید که تاکنون انجام نشده است. اولین مورد، الزام صندوق‌های با درآمد ثابت به ترکیب ۸۰ درصد اوراق دولتی در پرتفو و برداشتن سقف خرید اوراق دولتی (به‌نقطه سه‌ایکتا) به‌نگهداری درصد مشخصی (مثلاً ۲۰ درصد) از منابع‌شان در قالب اوراق است.

یکی دیگر از استدلال‌های مخالفان فروش با پیش فروش داخلی نفت این است که با توجه به اینکه کل ۲۲۰ میلیون بشکه نفت در داخل مصرف ندارد، خریداران برای تسهیل زمینه صادرات نفت‌شان به حاکمیت برای تصمیمات مهم فشار خواهند آورد که این موضوع می‌تواند تبعات سیاسی و امنیتی داشته باشد. همچنین نکته دیگر آنکه گرچه در طرح دولت همه اشخاص حقوقی می‌توانند خریدار نفت و در ادامه فروشنده نفت باشند، اما با ورود برخی حقوقی‌های بزرگ و شرکت‌های قدرتمند، نوع کشف قیمت می‌تواند محاسبات و معادلات سایر بازارهای موازی مثل پول، کالا و بورس را دچار آشفتگی کند. بر این اساس پیشنهاد منتقدان طرح پیش فروش نفت این است که اولاً در ابتدا تعداد بشکه محدود (پایلوت) منتشر شود و در صورت موفقیت‌آمیز بودن اولین قراردادها، قرارداد‌های بعدی تکرار شود. علاوه بر این، کارشناسان اقتصادی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» نیز معتقد بودند دولت در کنار انتخاب این راه‌حل دشوار، هم‌زمان باید اصلاحات ساختاری بودجه، اصلاحات حوزه مالیاتی، مقابله جدی با فساد و اصلاح ساختار بانک‌ها را مدنظر قرار دهد. برای مثال با اصلاح ساختار بودجه مصارف دولت بهینه و چابک‌تر خواهد شد، با اصلاح نظام مالیاتی و شناسایی درآمد از محل فرار مالیاتی و گسترش پایه‌های مالیاتی، اتکای دولت به درآمدهای پایدار بیشتر خواهد شد.